

9. Vasylieva, M.P. (2011). Deontological modern teacher training component in terms of higher education. *Visnyk Dnipropetrovskogo universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pedagogika i psykholohiia»*. (Herald Alfred Nobel University. A series of «Pedagogy and Psychology»), 2 (2), 14–20 (in Ukr.)
10. Ozhegov, S.I. (1986). *Dictionary of Russian language* [approx. 57000 words] [Ed. Shvedova, N.Y.]. Moscow: Russian language (in Russ.)

Abstract: *Vasylenko G. V. Training of future workers of social sphere for students' vocational guidance.*

Introduction. *The relevance of the problem is due to the development of market economy, the expansion of professional activities sphere, the restructuring of vocational guidance of students from informational direction to activity direction that needed improvement of the content of professional training components of future workers of social and educational sphere for vocational guidance in general education schools.*

Purpose – *the purpose of the article is to reveal the intensification means of professional training of future social workers for students' vocational guidance.*

Methods. *There were used a complex of research methods: analysis of educational literature and regulatory documents, ordering of requirements for training future social teachers.*

Results. *The main research results include the definition of future social teachers training to work at schools. The article deals with the methods aimed at creating motivational and value, cognitive, operational, personal and creative components of training for this type of activity.*

Originality. *Scientific novelty of the research results lies in intensification and disclosure of the following the means include techniques, methods of interaction between the subjects of training, providing the intensity of material teaching and increased cognitive activity of students.*

Conclusion. *The harmonious combination of educational, extracurricular activities, participation of students in research work, cooperation with vocational guidance institutions of various types are able to provide self-realization of future social workers in the variety of vocational work with high school students in general education institutions. The development of methods intensifies training of social teachers to promote social responsibility of children of a family-type home.*

Key words: *social worker; career guidance; training; component; motivational and values; cognitive; operationally-activity; personal and creative; intensification.*

*Одержано редакцією 07.05.2015
Прийнято до публікації 15.06.2015*

УДК 378.011.3

Василенко О. М.

к.п.н., доцент кафедри соціальної педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

Анотація. *Розглянуто сучасні наукові дослідження з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів. Розкрито особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу. Визначено сукупність протиріч підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку соціальної відповідальності дітей у закладах інтернатного типу й окреслено педагогічні умови, що сприятимуть подоланню визначених протиріч.*

Ключові слова: *професійна підготовка; соціальний педагог; заклад інтернатного типу; діти; дезадаптація; соціум; соціальна відповідальність; педагогічні умови.*

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутнього соціального педагога у вищому навчальному закладі як спеціально створеному соціальному інституті з підготовки представників педагогічної галузі забезпечує готовність студентів виконувати передбачені суспільством професійні функції. Соціальний педагог як суб'єкт соціально-педагогічної діяльності покликаний створювати в соціальному середовищі умови для соціалізації та благополуччя дітей і молоді, а особливо дітей, які перебувають у закладах інтернатного типу. За оцінками науковців, такі діти характеризуються високим рівнем особистісної тривожності, переобтяженням негативним досвідом, дезадаптацією в мікросоціумі, що приводить до безвідповідальності у взаємодії з іншими. На Всеукраїнських нарадах «Реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2007 р., 2011 р.), підкреслювалося, що в інтернатних закладах соціально-виховна робота не спроможна сформувати в дітей життєво необхідні навички відповідальності за самостійне життя в мікросередовищі (майже 20 % випускників не можуть улаштуватися на роботу або продовжити навчання і здобути певну професію, для 41 % відсутня перспектива вирішення житлових проблем, майже 20 % колишніх вихованців притягуються до кримінальної відповідальності) [1]. За таких обставин актуалізується проблема підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу щодо розвитку в дітей соціальної відповідальності як здатності особистості самостійно формулювати зобов'язання, виконувати їх, здійснювати самооцінку і самоконтроль.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальна відповідальність як наукове поняття активно досліджувалися вченими різним галузевим наукам, зокрема М. Бахтініним, Н. Головка, Л. Грядуною, О. Зайчук, Н. Оніщенко, О. Плахотним, О. Поляковим, О. Ростигаєвим, І. Семякіним як моральна, політична, юридична, професійна, сімейно-побутова відповідальність. Педагогічний аспект проблеми формування соціальної відповідальності особистості розглядали М. Левківський, Н. Огренич, В. Оржеховська, Т. Федорченко, В. Тернопільська у працях, у яких це поняття розкриває інтегровану моральну властивість, генералізуючу якість, що характеризує соціальну типовість особистості.

Вагомий внесок у теоретико-методологічне обґрунтування професійної підготовки соціальних педагогів здійснили С. Архипова, О. Безпалько, М. Васильєва, Р. Вайнола, І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко, І. Ковчина, Г. Лактіонова, Л. Міщик, С. Харченко та інші. Дослідження відповідальності особистості в педагогічній підготовці фахівця розглядали І. Бех, Г. Васянович, М. Каган, О. Куванова, Ю. Мішина, М. Савчин та інші. Основи підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу представлено науковцями Л. Боднар, О. Гурою, О. Кириченко, С. Курінною, В. Поліщук, О. Холостовою та іншими. Проте основи підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу щодо виховання соціальної відповідальності дітей як накопичення досвіду, що відбувається при активній взаємодії індивіда із мікросередовищем, вивчено недостатньо.

Мета статті – з урахуванням специфіки інтернатних закладів та особливостей підготовки соціальних педагогів розкрити педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку соціальної відповідальності в дітей інтернатних закладів.

Викладення основного матеріалу. Л. Міщик під професійною підготовкою соціального педагога розуміє процес формування фахівця нового типу, який здатний швидко і адекватно реагувати на зміни, що відбуваються в суспільстві, компетентно розв'язувати соціально-педагогічні проблеми в усіх типах і видах навчально-виховних установ і закладів соціальної роботи, на всіх рівнях управління [2]. Звернення до нормативної бази інтернатних закладів [3] та аналіз досліджень Р. Вайноли [4],

М. Васильєвої [5], С. Курінної [6], А. Рижанової [7], С. Харченка [8] з проблеми підготовки майбутніх соціальних педагогів надає можливість узагальнити особливості підготовки студентів до роботи в закладах інтернатного типу: орієнтація на європейський досвід підготовки; відповідність сучасним соціокультурним вимогам; дотримання завдань і напрямів, що визначені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, освітньо-професійною програмою; створення цілісної освітньої системи, складові якої містять теоретико-практичні цільові установки у вивченні дисциплін, що в комплексі орієнтують студентів на взаємодію з дітьми, сім'ями та соціальними інститутами як системоутворювальну складову в майбутній професійній діяльності з дітьми закладів інтернатного типу; реалізація сукупності взаємообумовлених можливостей освітнього простору, соціально-виховного середовища вищого навчального закладу, що спрямовані на перетворення конкретних характеристик особистості майбутнього соціального педагога відповідно до психологічних вимог роботи з дітьми в інтернатних закладах.

У філософському аспекті поняття «умова» визначається як таке, від чого залежить (зумовлене) інше, що дозволяє, робить можливим наявність речі, предмета, стану, процесу [9]. У педагогічному значенні умова розглядається як сукупність педагогічних вимог (обставин), дотримання яких у процесі навчання дозволяє цілеспрямовано та істотно змінити його результативність [10]. Саме така властивість умови як цілеспрямована зміна в педагогічній підготовці є для нас смислоутворювальною при визначенні поняття «педагогічна умова професійної підготовки». У межах професійної підготовки майбутнього соціального педагога під педагогічними умовами розуміють певний набір вимог до процесу навчання, який сприяє успішному засвоєнню матеріалу, що ґрунтується на дидактичних принципах і є невід'ємним компонентом моделювання цілісного освітнього процесу, що спрямований на оволодіння майбутніми соціальними педагогами навчальним матеріалом з конкретної дисципліни (Є. Хриков) [11].

Це дозволяє під педагогічними умовами професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів у роботі в інтернатних закладах щодо виховання соціальної відповідальності дітей будемо розуміти спеціально організовані викладачем сукупність заходів (педагогічні вимоги), які цілеспрямовано сприяють підвищенню ефективності (посилюючи ефект) процесу підготовки і позитивно впливають на його вдосконалення у сфері виховання соціальної відповідальності дітей інтернатних закладів різного типу.

З'ясування педагогічних умов потребує співставлення сукупності вимог, протиріч, що існують у системі вищої освіти за даним напрямом, визначення специфіки побудови циклу соціально-педагогічних дисциплін та особливостей організації освітнього процесу, орієнтованого на підготовку майбутніх соціальних педагогів до роботи в інтернатах закладах. У науковій літературі виділяють групи протиріч підготовки майбутнього фахівця: соціально-педагогічні (невідповідність між соціальними процесами і функціонуванням, розвитком педагогічної системи), організаційно-педагогічні (невідповідність між педагогічною організацією освітнього процесу у вищих навчальних закладах, що здійснює викладач, і самостійною активністю (самоорганізацією) студентів) і професійно-педагогічні (невідповідність між потребою студента в професійно-творчому саморозвитку і ступенем його досягнення в процесі освіти) [4; 5; 8].

Розглянемо сукупність вимог до підготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу, які сприяють успішному оволодінню знаннями, вміннями, способами діяльності щодо розвитку соціальної відповідальності дітей.

Сучасні вимоги до підготовки майбутніх соціальних педагогів як фахівців європейського рівня потребують оновлення змісту вищої педагогічної освіти взагалі, а

також наукового обґрунтування окремих аспектів підготовки соціальних педагогів до роботи в інтернатних закладах зокрема відповідно до стандартів і рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Група цих вимог визначає соціально-педагогічні протиріччя, які виражають, з одного боку, суспільні очкування до підготовки соціального педагога з урахуванням європейського підходу в поєднанні з соціокультурними особливостями суспільства і уявленнями про цілісну структуру соціального педагога як фахівця, його моральні якості, рівень професійної підготовки до роботи в інтернатних закладах, а з іншого боку – реальні можливості педагогічної системи забезпечувати необхідну якість освіти в умовах загальної кризи.

Відповідно до проблеми нашого наукового пошуку протиріччя розкривається між науково обґрунтованими ідеями професійної підготовки, європейсько орієнтованого підходу до підготовки майбутніх соціальних педагогів у роботі в інтернатних закладах та недостатнім розробленням питань науково-методичного забезпечення їх реалізації. Для подолання цього протиріччя необхідно порівняти соціоосвітні потреби суспільства в підготовці фахівців, визначити субординаційні зв'язки цілей професійної підготовки соціальних педагогів до роботи в інтернатних закладах з урахуванням європейського досвіду і змісту вищої освіти, наукового обґрунтування окремих аспектів проблеми та недостатнім рівнем дослідження загальнотеоретичних засад фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Першу педагогічну умову забезпечення підготовки майбутніх соціальних педагогів до розвитку соціальної відповідальності дітей інтернатних закладів було сформульовано як створення системи підготовки майбутніх соціальних педагогів на засадах європейських принципів у поєднанні з соціокультурними особливостями вітчизняної педагогіки.

Друга умова – організаційно-педагогічна – виникає в самій системі підготовки, у процесі організації учбово-професійної діяльності майбутніх соціальних педагогів. Сучасні вимоги до організації теоретичної і практичної підготовки фахівця потребують переносу акценту з управління на самоуправління навчанням, від діяльності викладача на пізнавальну діяльність студента. Звідси вимога посилення ролі теоретичних знань щодо їх самостійної реалізації в педагогічній практиці, активізація навчальної роботи студентів, що спрямована на професійне самовизначення [8].

В основу обґрунтування другої педагогічної умови було покладено групу вимог, що є провідними в оволодінні необхідними знаннями, вміннями і навичками в роботі з дітьми закладів інтернатного типу щодо виховання в них соціальної відповідальності (здатності формулювати свої обов'язки, виконувати їх, здійснювати самооцінювання дій). До цих вимог відносять: зміну цільових установок дисциплін, що орієнтують студентів на комунікацію як системоутворювальну складову професійної діяльності щодо розвитку відповідальності вихованців інтернатних закладів; спрямованість змісту дисциплін професійної підготовки на опанування інтерактивних методик та інноваційних технологій, щоб новими засобами сприяти розвитку соціальної відповідальності дитини, яка перебуває в інтернатних закладах; оновлення фахової практики, що передбачає організацію європейської практики, оскільки там накопичено соціально-педагогічні технології формування в дітей соціальності, соціальної відповідальності як стійкої якості особистості в умовах закладів інтернатного типу, прийомної сім'ї [6]. Оновлення теоретико-практичної підготовки до роботи з вихованцями, які перебувають в інтернатних закладах, дозволить студентам оптимально конструювати індивідуальні технології розвитку соціальної відповідальності дітей, самостійно вирішувати питання, пов'язані з майбутньою діяльністю. Аналіз програм, планів підготовки майбутніх соціальних педагогів показав, що їх зміст містить тільки теоретичний блок, який ознайомлює студентів з

особливостями функціонування інтернатних закладів, технологіями соціального виховання дітей в цих закладах. Зміст соціально-педагогічної практики студентів не орієнтовано на заклади інтернатного типу. Питання розвитку соціальної відповідальності дітей зовсім не розглядаються в програмах підготовки, не зважаючи на те, що саме соціальний педагог є тим фахівцем, від професіоналізму якого залежить успішність соціальності дітей, яка містить соціальну відповідальність.

Крім того, об'єктивно існують у системі вищої педагогічної освіти суперечності між потребами студентів в оволодінні необхідними знаннями, уміннями на основі інтерактивних технологій розвитку соціальної відповідальності дітей в інтернатних закладах та недостатньою підготовленістю до дій самовдосконалення в цьому виду соціально-педагогічній діяльності у зв'язку з тим, що кваліфікаційні вимоги не враховують цю проблему. Це потребує створення педагогічних умов підвищення рівня професійної компетентності майбутнього фахівця соціально-педагогічної сфери в організації виховання соціальної відповідальності дітей інтернатних закладів на основі забезпечення наступності теоретичної та практичної професійно-педагогічної підготовки, що містить проектування цілей, форм, методів, навчально-методичного забезпечення професійної готовності до роботи з дітьми в інтернатних закладах.

Реалізація цієї умови пов'язана з організацією і педагогічним забезпеченням підготовки студента у вищому навчальному закладі за такими напрямками: підвищення автопедагогічної активності в опануванні й застосуванні методик розвитку соціальної відповідальності дітей; усунення невідповідностей між змістом навчання і професійної діяльності; постійне відновлення змісту спеціальних дисциплін за рахунок уведення нових спецкурсів; посилення міжпредметних зв'язків.

Третя група професійно-педагогічних вимог до підготовки майбутніх соціальних педагогів актуалізує проблеми в аспекті вдосконалення конкретних методів професійної діяльності. Дана група містить вимоги на рівні розвитку потенційних можливостей майбутнього соціального педагога щодо формування соціальної відповідальності дітей, які перебувають у закладах інтернатного типу: особистісне осмислення і прийняття інноваційних ідей, методик і технологій; використання принципів співробітництва і спільної творчості в роботі з дітьми; удосконалення індивідуального стилю професійної діяльності; урахування внутрішніх особливостей (потенцій) дитини та зміна зовнішніх впливів, узаємодія яких сприяє духовно-ціннісній орієнтації дитини, що виступає основою для відповідальності особистості; застосування соціально-виховних зусиль середовища (внутрішнього і зовнішнього) інтернатного закладу з метою розвитку соціальної відповідальності дітей. Зазначимо, що соціальна ситуація життєдіяльності дитини до інтернатного закладу визначається тим, що впродовж життя вона знаходиться під впливом цілої низки негативних чинників (асоціальна сім'я, економічні проблеми, соціальна занедбаність, педагогічна занедбаність, дидактогенні обставини), унаслідок чого гальмується процес формування соціальності дитини. Включення її до закладу інтернатного типу, за умови створення в ньому спеціального інтегрованого середовища, надає особистості дитини можливість нейтралізації у своєму житті дії цих чинників й активізує її подальший соціальний розвиток, зокрема соціальної відповідальності. Налагодження соціальним педагогом нових соціальних контактів, включення дитини в суспільно корисну працю, залучення її до художньо-творчої діяльності, створення ситуації успіху в колективній діяльності сприятиме вихованню дисциплінованості, відповідальної поведінки, формуванню вмінь брати на себе відповідальність за власні дії, дії в колективі. Нажаль, у підготовці майбутніх соціальних педагогів це не враховується.

Як бачимо, саме на рівні розвитку потенційних можливостей студента актуалізуються протиріччя між необхідністю постійного самовдосконалення

майбутнього соціального педагога в роботі з дітьми інтернатного закладу, що дозволяло б їм оптимально конструювати індивідуальну траєкторію професійного розвитку, й недостатнім розробленням соціально-педагогічних технологій роботи в інтернатних закладах, які б стимулювали студентів до свідомих дій, що спрямовані на самовиховання, самоосвіту, самореалізацію, що відповідають їхнім професійним потребам.

Третю педагогічну умову визначимо як збагачення змісту, удосконалення форм і методів самопідготовки майбутніх соціальних педагогів до роботи в закладах інтернатного типу в контексті інтеграції соціально-виховних зусиль мікросередовища з метою стимулювання механізмів розвитку соціальної відповідальності дітей. Для реалізації третьої умови необхідно розробити заходи, що спрямовані на інтеграцію та мобілізацію зусиль усіх суб'єктів середовища (внутрішнього і зовнішнього) інтернатного закладу щодо розвитку соціальної відповідальності дитини. Інтеграція зусиль мікросередовища (вихователів, сім'ї, громади), безумовно, потребує розширення і кола партнерів, і соціально-виховних сфер соціуму, з якими буде взаємодіяти як соціальний педагог, так і дитина. Процес самопідготовки можна вдосконалити за рахунок конструювання і використання елементів змісту, методів, прийомів соціального партнерства. Поняття «соціальне партнерство» визначається як «об'єднання зусиль різних суб'єктів (соціальних партнерів) заради спільно визначених цілей, що передбачає низку спільних дій, спільний пошук шляхів розв'язання наявних проблем або нових можливостей і їх реалізацію» [12, с. 228–229]. Провідними партнерами є соціальний педагог (як фахівець) і особистість дитини, про розвиток соціальної відповідальності якої йдеться. До традиційних партнерів відносимо рідних, представників інтернатного закладу, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, громадських молодіжних і дитячих організацій, благодійних фондів, служби у справах дітей, центру соціально-психологічної реабілітації дітей та інших значущих для дитини осіб. Застосування методу соціального партнерства потребує від соціального педагога дотримання ряду принципів: рівноправність сторін (кожна зі сторін може бути ініціатором заходів, що спрямовані на розвиток соціальної відповідальності дитини); повага і врахування інтересів сторін; зацікавленість сторін у взаємодії; дотримання сторонами законодавства; добровільність прийняття сторонами на себе зобов'язань з організації і забезпечення напрямів роботи; реальність зобов'язань, що прийняті на себе сторонами; обов'язковість виконання угод; контроль за виконанням прийнятих угод; відповідальність сторін, їхніх представників за невиконання з їх вини угод.

Збагачення методів самопідготовки майбутніх соціальних педагогів сприяє стимулюванню студентів до свідомих дій, що спрямовані на вдосконалення фахової підготовки.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, представлені педагогічні умови зорієнтовано на формування особистості, яка здатна системно і вмотивовано реалізовувати набуті компетенції під час здійснення професійної діяльності в закладах інтернатного типу, створювати мікросередовище щодо стимулювання механізмів розвитку соціальної відповідальності дітей інтернатного закладу. До пропозиції віднесемо подальше вивчення питання інтенсифікації підготовки майбутніх соціальних працівників до розвитку соціальної відповідальності дітей у мікросередовищі будинку сімейного типу.

Список використаної літератури

1. Реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування : матеріали Всеукраїнської наради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://deti.zp.ua/show_article.php?a_id=1446
2. Міщик Л. І Теоретико-методичні основи професійної підготовки соціального педагога у закладах вищої освіти : автор. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Міщик Людмила Іванівна. – Запоріжжя, 1997. – 44 с.

3. Типове положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей : Постанова Кабінет Міністрів України від 28 січня 2004 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-%D0%BF>
4. Вайнола Р. Х. Педагогічні засади особистісного розвитку майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / Р. Х. Вайнола. – К., 2009. – 44 с.
5. Васильєва М. П. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу / М. П. Васильєва // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2011. – № 2 (2). – С. 14–20.
6. Курінна С. М. Система соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами в процесі трансформації дитячих будинків : монографія / С. М. Курінна. – Слов'янськ : Вид-во «Друкарський двір», 2012. – 324 с.
7. Рижанова А. О. Інновації у професійній підготовці соціальних педагогів / А. О. Рижанова // Актуальні питання підготовки та роботи фахівців соціальної та педагогічної сфер в умовах сучасних соціокультурних трансформацій : матеріали III Міжвузівського науково-практичного семінару. – Харків : ФОП Шейніна О. В., 2015. – С. 5–7.
8. Харченко С. Я. Дидактические основы подготовки студентов к социально-педагогической деятельности / С. Я. Харченко. – Луганск : Альма матер, 1999. – 138 с.
9. Философский энциклопедический словарь. – М. : ИНФРА, 1997. – 576 с.
10. Педагогика : большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. – Минск : Соврем. слово, 2005. – 720 с.
11. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом : навч. посібник / Є. М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.
12. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Звереві. – Київ, Сімферополь : Універсам, 2013. – 536 с.

References

1. *Reform the system of institutions for orphans and children deprived of parental care materials national meeting* [Electronic recourse]. Accessed mode : http://deti.zp.ua/show_article.php?a_id=1446 (in Ukr.)
2. Mishchuk, L.I. (1997). *Theoretical and methodological foundations of social teacher training in higher education*: Author. Dis. ... Dr. ped. Sciences: 13.00.05 – «Social pedagogy». Zaporozhye (in Ukr.)
3. *The default position of the center of social and psychological rehabilitation of children*: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 28 January 2004 g. N 87 [Electronic Resource]. Access mode : // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/87-2004-%D0%BF>
4. Vainola, R.Kh. (2009). *Pedagogical principles of personal development of future social workers during training*: Author. Dis. the degree of Dr. Ped. Sciences: 13.00.04 «Theory and Methods of Professional Education». Kyiv (in Ukr.)
5. Vasylieva, M.P. (2011). Deontological modern teacher training component in terms of higher education. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriiia «Pedagogika i psykholohiia»*. (Herald Alfred Nobel University. A series of «Pedagogy and Psychology»), 2 (2), 14–20 (in Ukr.)
6. Kurinna, S. M. (2012). *System of social and pedagogical work with orphans in the orphanages transformation*: monograph. Slavyansk: Type-in «Printing House» (in Ukr.)
7. Ryzhanova, A. O. (2015). *Innovations in the training of social workers*. Actual preparation of specialists and social and educational spheres in contemporary social and cultural transformations materials III Intercollegiate scientific workshop. Kharkov: AV FOP Scheinin, 5–7 (in Ukr.)
8. Kharchenko, S.Y. (1999). *Didactic bases of preparation student to social-pedagogical activity*. Lugansk: Alma Mater (in Russ.)
9. *Philosophical Encyclopedic Dictionary*. (1997). Moscow: INFRA (in Russ.)
10. *Pedagogic: big modern encyclopedia* / comp. Rapatsevych, E.S. (2005). Minsk: Sovr. Word (in Russ.)
11. Hrykov, Eu.M. (2006). *Management of the institution*. Kyiv: Knowledge (in Ukr.)
12. *Encyclopedia for professionals social* / under total. Ed. Zvyeryevoy, I. (2013). Kiev, Simferopol (in Ukr.)

Abstract. *Vasylenko O. M. Pedagogical conditions of future social teachers' training to the development of children social responsibility in boarding schools.*

Introduction. *The relevance of the problem of future social teachers' training the development of children social responsibility in boarding school is due to the reform of these institutions, reconstruction of teacher training at higher educational institutions, increasing the number of children who have a high level of personal anxiety, the micro-social medium that leads to their irresponsibility.*

Purpose – *taking into account the specific features of boarding schools and special aspects of social teachers' training there were revealed the pedagogical conditions for future social workers' training to promote children social responsibility in boarding schools.*

Methods. *There were used a complex of research methods: analysis of educational literature and regulatory documents, ordering of requirements for future social teachers' training, identification of contradictions of it training as for working in boarding schools.*

Results. *The main research results include the definition of future social teachers' training to work in boarding schools. The comparison of the aggregate demands and contradictions that exist in the higher education system in this area, identifying of features of organizing the educational process of social teachers' training to work in boarding schools, contributed to the definition of pedagogical conditions of providing training for development of social responsibility of children in boarding schools.*

Originality. *Scientific novelty of the research results lies in identification and disclosure of the following pedagogical conditions of providing training of future social teachers to promote social responsibility of children in boarding schools: creation of a system of future social teachers' training on the basis of European principles combined with socio-cultural features of national education; ensure continuity of professional training for working in boarding schools as for the development of social responsibility of children; enriching the content, improving the forms and methods of training in the context of integration of social and educational efforts to stimulate micro-mechanisms of accountability of children in boarding schools.*

Conclusion. *The pedagogical conditions presented are oriented to the formation of a personality who is capable and motivated to systematically implement the acquired competence in the professional activity in boarding schools. Development of methods of intensifying the training of social teachers to promote social responsibility of children in a micro-environment of a family-type home is referred to as the proposals.*

Keywords: *professional training; the social teacher; boarding school; children; dezadaptation; society; social responsibility; pedagogical conditions.*

Одержано редакцією 19.05.2015
Прийнято до публікації 15.06.2015

УДК 377.

Герасімова Н. Є.,

кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і психології ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Україна

Герасімова І. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки і психології ННІ педагогічної освіти, соціальної роботи і мистецтва, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, транзактний аналітик, Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ЯК СТРАТЕГІЇ ДІЙ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. *Розкрито питання сучасного стану вивчення проблеми копінг-поведінки. Визначено, що копінг-поведінка – це стратегії дій, що вживаються людиною в ситуаціях психологічної загрози фізичному, особистісному і соціальному благополуччю, здійснювані в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах функціонування особистості і такі, що ведуть до успішної чи менш успішної адаптації. Зазначено, що копінг-поведінка – це, з одного боку, індивідуальна стійка особистісна структура (диспозиція), тобто набір певних, відповідних*